

HMS OTKRIVA: Poslijeratnu likvidaciju franjevacu u Hercegovini naredio je Tito!

 hms.ba/poslijeratnu-likvidaciju-franjevacu-u-hercegovini-naredio-je-tito/

08. 05. 2017.

Idući tjedan u Bleiburgu obilježava se 72. obljetnica Bleiburške tragedije. Hrvati u BiH, posebice u Mostaru i zapadnoj Hercegovini, doživjeli su tri mjeseca ranije svoj prvi Bleiburg. A upravo ti tragični događaji u veljači 1945. godine u Hercegovini, posebice u Mostaru i Širokom Brijegu, kada su se dogodila okrutna ubojstva nevinih svećenika od strane partizana, dugo su bili zabranjena tema. Šutnja o „crvenom teroru“ svakako se događala i događa i zbog činjenice, kao što je ustvrdio i povjesničar dr. Ivo Lučić na tribini tim povodom u Mostaru, da se osobe koje su bile dio komunističkog totalitarnog režima i danas nalaze na važnim funkcijama, no da ne žele govoriti o zločinima te ni drugima ne dopuštaju da govore o njima. Stoga je više nego opravdano, da se danas u demokratskom društvu, moraju rasvijetliti sva nemila događanja te osuditi svi zločini, piše Hrvatski Medijski Servis.

Nažalost ti zločini nisu se osudili, nikada se jasno i otvoreno nije priznalo što se zapravo dogodilo s hercegovačkim franjevcima u Drugom svjetskom ratu i poraću. Komunistički totalitarni režim kroz skoro pola stoljeća ne samo da nije ni pokušao rasvijetliti te događaje već je naprotiv zabranjivao i progonio svaki drukčiji govor. Također, nakon završetka Drugoga svjetskog rata 1945. godine na području tadašnje države nastala je brojna literatura komunističkoga režima, koja je sustavno kriminalizirala Crkvu u BiH, a posebice prešućivala zločine nad njom. A jedan od takvih događaja o kojem govore članovi franjevačke zajednice u Hercegovini je i ubojstvo sedam franjevacu u Mostaru prije 72 godine i 12 ubijenih i spaljenih franjevacu u samostanu na Širokom Brijegu.

Svjedočenje fra Gaudencija o ubojstvu franjevacu u Mostaru

U večernjim satima 14. veljače 1945. na dan ulaska partizanske vojske u Mostar, partizani su izabrali sedmorice franjevacu, odveli ih i likvidirali. Među onim fratrima koji su ostavljeni u samostanu, i preživjeli, bio je fra Gaudencije Ivančić (Grabovica, 1900. – Humac, 1986.), koji je 13. veljače 1986., malo prije svoje smrti, sjećajući se mostarskih žalosnih događaja iz veljače 1945., fra Jozi Vasilju, u samostanu Humac kod Ljubuškoga, diktirao svoja sjećanja. Fra Gaudencija je komunistička vlast kasnije osudila na 10 godina zatvora od kojih je 6 proveo na robiji.

Sjećajući se stradanja sedmorice članova Hercegovačke franjevačke provincije 14. veljače 1945. u Mostaru, kao svjedok očevidac fra Gaudencije kaže: „E, ovako: Mi smo bili čitavu sedmicu dana u podrumu. Prenijeli smo bili i krevete u podrum radi sigurnosti od bombardiranja. Nakon sedmicu dana oni su došli prije zalaska sunca. Osvojen je Mostar. Oni su došli u samostan. Mi smo bili u zbornici, izišli iz podruma i bili u zbornici. Naložili vatru i grijali se. U podrumu je bilo poprilično hladno, a i dodijalo nam sedmicu dana. Gvardijan fra Grgo Vasilj bio je kod peći i molio krunicu. Ostali smo potihom razgovarali i bili u nekom iščekivanju. Zbornica je bila u prizemlju – tamo je danas jednim svojim dijelom smještena samostanska knjižnica.

U to u zbornicu banu jedan oficir s vojnikom, oficir upita: ‘Jeste li ovdje svi? Sigurno vas pola fali!’ Provincijal pokojni fra Leo Petrović odgovori: ‘Otprilike – pola.’ Oficir izdaje naredbu: ‘Svi ćete ovdje ostati do sutra.’ Ne sjećam se je li to bilo 13. ili 14. veljače 1945., ali u svakom slučaju bilo je poslije podne prije zalaska sunca i bilo je dosta hladno. – Provincijal fra Leo se obraća oficiru: ‘Bili li to moglo biti malo drugačije?’ ‘Kako to mislite?’ – upita oficir. ‘Bili smo sedmicu dana u podrumu pa nam dodijalo. Možemo li malo izići na čisti zrak?’ Oficir pristaje: ‘Dobro, neka bude tako!’

Prema njegovom kazivanju, potom ih je oficir sve popisao, nakon što mu je provincijal fra Leo kazao

njihova imena i prezimena, da bi se nakon dva sata oficir vratio u pratnji nekoliko vojnika i prozvao je provincijala fra Lea Petrovića, gvardijana fra Grgu Vasilja, fra Jozu Bencuna, fra Rafu Prusinu, fra Bernarda Smoljana, fra Kazirmira Bebeke, fra Nenada Pehara, fra Zlatka Sivrića i fra Darinka Brkića. Potom su izvedeni dvojicu fratara koji su imali propusnicu od OZN-e fra Zlatka i fra Darinka pustili su da mogu ići u Ljubuški. Oficiri i vojnici su potom večerali u samostanu, a sedmorici fratara to nisu dopustili, već su ih odveli kilometar niže Čekrku, prema Neretvi i tamo ih ubili, a tijela bacili u hladnu rijeku.

– Dr. fra Leon Petrović bio je prvi hercegovačkih franjevac koji je obranio doktorat iz znanosti. Fra Grgo bijaše veliki “samaritanac”. Fra Jozo bio je potpuno odan Bogu svojim pozivom. Fra Rafo bijaše posebno uzor vojnicima obavljajući službu vojnog kapelana. Fra Bernardin je podigao, sa župljanima župe Međugorje, visoki betonski križ na brdu Križevac 1933. godine. Fra Kažimir bijaše borac za Božju istinu i ljudska prava. Najmlađi smrtno stradali fratar te kobne srijede bio je pjesnik fra Nenad Pehar koji se odlikovao iznimnom dobrotom. – kazuje za Hrvatski Medijski Servis bivši gvardijan sv. Petra i Pavla u Mostaru fra dr. Iko Skoko, opisujući svoju stradalul subraču.

Za ubojstva hercegovačkih fratara do danas nitko nije odgovarao. Do 2010. godine za pokolj hercegovačkih fratara završen je provincijski postupak za mučeništvo. Međutim, biskupijski postupak za beatifikaciju nije još ni započet.

Što je bio cilj likvidacije hercegovačkih franjevaca?

-Što je bio cilj mučenja i ubijanja franjevaca u Širokom Brijegu, Mostaru, Ljubuškom, Kočerinu i drugim mjestima u Hercegovini i šire? Veliki ruski književnik Aleksandar Solženjicin kaže kako čistka u njegovoj domovini nije bila nasumična, nego je bila usmjerena na ljude s istaknutim moralnim i duhovnim karakteristikama. Komunistička čistka ni u Hercegovini nije bila nasumična, nego usmjerena na fratre, svećenike i druge hrvatske velikane duha jer se tako htjelo ubiti duh jednoga naroda, vjeru i Crkvu – kaže za HMS fra dr. Iko Skoko.

A godinama Vicepostulatura postupka mučeništva “Fra Leo Petrović i 65 subraču”, koja djeluje u sastavu Hercegovačke franjevačke provincije, na čelu sa fra Miljenkom Stojić traga za istinom i sebi je dala u zadatak pronaći što je više moguće svjedočenja i dokumenata glede ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca.

– Jugokomunistima je trebalo nekoliko dana, početkom veljače 1945., da pregaze Široki Brijeg i napadnu Mostar. Za to vrijeme, prema skupljenim svjedočanstvima iz prve i druge ruke, napravili su na Širokom Brijegu 303 grobišta. Među tim žrtvama bili je i 12 franjevaca iz samostana, 9 iz mlinice i hidrocentrale te 6 iz Mostarskog Graca i 3 iz Izbična. Prije i kasnije hercegovački franjevci ubijani su i na drugim mjestima, sveukupno njih 66.

– Ubojstvo franjevaca u samostanu izrazito je negativno odjeknulo po jugokomuniste u domovini i inozemstvu, pa su to pokušali opravdati pričom kako su franjevci poginuli u žaru borbe polijevajući ih vrelin uljem i pucajući na njih. Međutim, istina je potpuno drukčija. Fratри nisu htjeli bježati jer su se osjećali nevinima. Jugokomunisti su u samostan ušli oko 10 sati, a ubijanje je započelo oko 16 sati. Izvodili su ih jednoga po jednoga uz povik »A sada ti, družu«, upadali su među skupina vojnika koja ih je tukla, vukla..., dovodila do ratnog skloništa u samostanskom vrtu te ih tu ubila metkom u zatiljak i nakon toga skupa zapalila – kaže fra Miljenko opisujući ubojstva njegove subraču.

Tito: Poubijati ću franjevce u BiH

Naglašava kako se njihovo ubojstvo nije nimalo slučajno dogodilo, a kako kazuje i dokument iz knjige »Tito-Churchill: Strogo tajno« koji povjesničari do Vladimira Šumanovića »nisu vidjeli« i nisu tumačili. Nastao je 8. veljače 1945. U njemu Tito jasno kaže da će poubijati franjevce u BiH, a Fitzroy Maclean mu daje zeleno svjetlo za to. Šumanović je, također, dokazao da je temeljni dokument na kojem su

jugokomunisti 45 godina gradili svoju istinu o borbama na Širokom Brijegu potpuno lažan, ističe on, naglašavajući kako ovomu treba pridodati i rad povjesničara Hrvoja Mandića koji na temelju činjenica dokazuje da su fra Leo Petrović i drugi franjevci tijekom čitavog rata u Mostaru pomagali sve ugrožene: Židove, Srbe, komuniste, Hrvate... No, njih 7 najprije su jugokomunisti pobili kad su zauzeli Mostar, na sličan način kao i one na Širokom Brijegu, te nakon toga zabranili govor o njima.

– Danas vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« po svim crkvenim propisima prikuplja svjedočanstva i dokumente da bi Crkva jednoga dana pobijene hercegovačke franjevce proglasila mučenicima, odnosno blaženima i svetima. Ovaj početni istražni dio je pri završetku, ali nam još uvijek dobro dođe svako svjedočenje i svaki dokument- kaže za HMS fra Miljenko.

A koliki su razmjeri stradanja katoličke crkve u BiH najbolje se može vidjeti u podacima koje je Hrvatskom Medijskom Servisu predočio vojni biskup mons. Tomo Vukšić. Prema tim podacima za vrijeme Drugoga svjetskog rata i neposredno nakon njega, kao izravna ili neizravna žrtva ratnih događanja i poratnih komunističkih progona, od 1941. do 1952. godine, smrtno je stradalo 160 katoličkih svećenika, inkardiniranih u jednu od biskupija ili redovničkih zajednica u BiH. Kad se gubici svih pojedinih zajednica usporede s ukupnim brojem članova, koje su te iste zajednice bez ovih gubitaka mogle imati 1945. godine, onda je Banjalučka biskupija izgubila čak 41,93 posto svojih svećenika, Mostarsko-Trebinjska 40 posto, hercegovački franjevci 36,77 posto, bosanski franjevci 24,47 posto, Sarajevska nadbiskupija 21,95 posto i trapisti 5 posto.

U Drugom svjetskom ratu ubijeno 235 katoličkih svećenika u BiH

Biskup Vukšić ističe da zbrajajući sve žrtve, proizlazi da je tijekom Drugoga svjetskoga rata Katolička crkva u BiH, koliko je poznato, ostala bez 235 smrtno stradalih svećenika, braće laika, bogoslova, sjemeništara i časnih sestara. Dodaje, komunistička vlast je, progoneći svećenike i biskupe, učinila tako da je Crkva u BiH krajem 1949. ostala bez i jednoga biskupa na službi. Najprije je mostarskoga biskupa Petra Čulu 1948. godine na montiranom procesu osudila na višegodišnju robiju. Skopskoga biskupa Smiljana Čekadu, koji je upravljao Banjalučkom biskupijom kao apostolski upravitelj, na kraju 1949. godine protjerali su iz BiH i zabranili mu svako djelovanje na tome području dok se sarajevski nadbiskup Ivan Šarić još od 1945. godine nalazio u inozemstvu.

Kao posebnu bezočnost, naglašava on, jest ubojstvo nedužnoga Maksimilijana Nestora, svećenika Banjalučke biskupije i župnika u Drvaru, te grupe posvema nedužnih hodočasnika s njim, koje je izvršeno 27. srpnja 1941., postao događaj kojim se u BiH kroz cijelo razdoblje nakon Drugoga svjetskog rata, a također i danas, službeno obilježava početak ustanka protiv fašizma te je taj datum državni praznik.

-Usprkos tolikoj količini kršćanskoga svjedočenja, samo je pet časnih sestara, koje su četnici odveli s Pala i ubili 1941. godine, proglašeno blaženim. Stoga je opravdano još jednom postaviti pitanje svrhe našega govora o žrtvama Drugoga svjetskoga rata-ističe biskup Vukšić dodajući kako tu misli prije svega na govor crkvenih ljudi o tome pitanju jer, naglašava, vrijeme je da promijenimo crkveni način i osnovnu svrhu govora o njihovoj tragediji i odnos prema njima. Naime, neki od njih su sigurno završili život na način koji je bio vrlo sličan umiranju mučenika prve Crkve.

Nikada nitko nije odgovarao za ubojstva svećenika

I biskup Vukšić, kao i većina onih koji su se bavili pitanjem stradanja katoličkih svećenika u ratu i poraću, također naglašava kako se nikako nije moglo dogoditi ubojstvo tolikih svećenika i drugih crkvenih osoba kao posljedica slučajnih nesretnih okolnosti, već se radilo o planiranoj likvidaciji, a kao dokaz nalazi u činjenici da nikada nitko nije odgovarao za smrt bilo koje crkvene osobe, iako ih je daleko najviše ubijeno poslije završetka ratnih operacija i to bez ikakva suđenja i na najbrutalniji način.

Mnogi su ubijeni u vrlo tajnovitim okolnostima tako da ne postoje nikakvi pisani tragovi o njihovim nasilnim smrtima. Međutim, u mnogo slučajeva, srećom, ipak postoje dokumenti i zabilježena svjedočanstva preživjelih svjedoka ili iskazi izravnih sudionika zločina. Iz tih sačuvanih dokumenata i pouzdanih svjedočanstava proizlazi da je više stradalih crkvenih osoba vlastitu smrt prihvatilo na način pravih kršćanskih mučenika, tj. kao priliku da i u ekstremnoj situaciji posvjedoče svoje kršćansko uvjerenje i ljubav, zaključuje biskup Vukšić./M.L./HMS/